1634 11 115

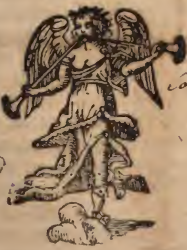
DE BARBARIE DEPELLENDA

34-6-C-13

ORATIO HABITA A PAGANINO
Gaudentio Theologo, & I.C. humanarum
litterarum interprete in Gymna-
ſio Piſano.

Cum recepta conſuetudine rediretur ad publica Studia.

Cal. Decembris M DC. XXXIII.

Bibl: Soc: Coll: Romani Soc. Jesu

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PISIS,

In Ædibus Franciſci Tanaglij. M.DC.XXXIV.
Superiorum Permiſſu.

OMnes qui liberales diſciplinas in celebribus Athenęis, aut docendo tradũt, aut audiendo percipiunt, in hanc metam dirigere dicuntur arcum, vt barbariem à conſuetudine mortalium depellant, vel ſi depulſa iam ſit, ad noſtros mores pedem referre non patiantur. Non equidem iuerim infitias reperiri aliquos, qui tantũ abeſt, vt præſtent, quod prę ſe ferunt, vt potius ruditatem volentes nolentes pariãt, foueant, atq; propagent. quorum peruerſa agendi ratio flocciſit ab ijs, qui publici ſaporis ſermonem nõ habent, quiq; bonę menti, rara felicitate litauerunt. Horum labores dum gratulabundus intueor, ſuſpicioq. cogitationes, quę fugitiuam ſapientiã honorificè detinẽt, atq. exornãt, huc orationem deduco, vt de barbarie profligãda in hoc doctiſsimo, eruditiſſimoq. conſeſſu verba ſim habiturus. Nec enim in ea verſor opinione, vt putẽ in Etruria, quę omnis doctrinę, omniumq. elegantiarũ ſemper fuit mater, regnare barbariem. Quinimo ex ijs quæ maiores noſtri in eliminanda imperitia geſſerunt, quomodo alij ſeſe exercere debeãt, vt ipſis quã ſimillimi euadant, indicabo. Si namq. fateri volumus quod res eſt, aciem mentis ad beata tempora, quibus Athenę florebãt, extenderũt. Acceperint ſanè Gręci à Syris Ægyptijs, alijsq nationibus rudimenta quędam. Hoc tamen eorum capiti laurum deuictæ ignorantiæ non detrahit, cum ſatis ſuperq. conſtet, vagam quamdã, & fluctuantẽ effatorum farraginem apud reliquasgẽtes incertis ferè auctoribus extitiſſe, quã velut indigeſtam molem acceptam pelaſgi diuino ordine, & pulcherrima claritate di-

geſſerunt,digeſtamq.in excelſa ſede conſpiciendā collocarunt. Non aliter certè cimmeriū Chaos è latibulis tenebrarum eductum eſt a Summo Numine, machinaq. quam venerationis pleni cōtéplamur,affabrè facta, atq. conſtructa eſt. O fortunatam medicinam, quę tantum imputat diuino ſeni,e parua inſula profectò,vt ſi dictāda fuiſſet ab Apollinis filio, ſublimius,grauiuſq.inſtar non obtinuiſſet. Ita certat in ipſius ſcriptis cū pondere rationum breuitas, cum robore argumentationis maieſtas. Et neſciunt ſapientes priuſne allecti, percellantur auctoritate,an cōſtricti permulceantur diſſertatione. Vt verò Cous Heros è limine amœnitatis pleno, in quo ab aligero Aligerio exterę animæ collocantur,Fernelios,Leonicenos,Fracaſtorios, Mercuriales,Septalios,Laurentios, Gorræos,aliosq. in hoc quoq. Gymnaſio adhuc ſuperſtites,germana germina agnoſcit, & toto pectore cōplectitur: ita ſi caput extollere, cœtibuſq. intereſſe poſſet, aut colloquio non dignaretur, aut increparet illos, qui velut Agyrtę forent medicam panaceā cauponantur,ad plebeculam vocabula ſono timenda conferruminant,vt auribus inſidias faciant, videanturq. leges fatorum refigere apti. Hęccine vetus diſciplina, quam prope inter mortuam Pergamenus ciuis inſtaurauit,liberaliq.cauſa manu aſſeruit? vbi accurata illa, & arguta locutio? vbi cauta prouidentia? vbi de ſalute ægroti ſollicitudo? vbi Hippocraticæ meditationis repetitio? Neſcierim quid pronunciē,ſi quæratis:barbaries ſicne excutiatur, an reuocetur? Nihil ſperemus ab ijs,qui quicquid,diſcursāt, garriunt,pollicētur,opes Galenicas interpretātur. Iniurato

5

rato credere fas eſt,nihil facere ad exitiũ barbariȩ eũ,qui vtcũq.inſtructus pæonia facultate,nõ alia de cauſa, quã ne ſacculus ſit plenus aranearũ,domo egreditur.Sed autem mihi velli ſentio ab admonitore, ne principem locum in narratione Medicorum filijs eam tributũ quaſi multum referat, cui agmini quis adſcribatur,modò ſtationem locumq. commendet virtus. Nam nec Philoſophos reliquis poſtpono, nec Theologis ſubtraho primos greſſus, ſi Iureconſultis ob oculos ponam aureum ſeculum, quo Eunomie plenos radios diffundens viſebat Imperium Romanum tunc, quando Neruam excipiebat Traianus, orbis illuſtrabatur ab Adriano, Antoninorum pietas micabat, Seuerus humano generi delitias faciebat. Ducentos & plures annos extincta iacuit Barbaries, & iucundas vices occupauit in Vlpiano, Scȩuola, Marciano, Paulo, Papiniano cȩlitùs dimiſſa Aſtræa. Quiſquis es, qui me audis, legum interpres, verbis perſpicuis reſpondere te cogam, ſi ſcire velim, quo exiſtimes tempore iuriſprudentiam floruiſſe vt ſibi omnes numeros adeſſe poſſet gloriari? non tranſilies ad ætatem ſupra dictaturam Cæſaris. tunc bis ſex tabulȩ proſtabant cum edictis, & Sanatuſconſultis, plebeijſq. iuſſis. Iuriſprudentum ſubtiles nondum emerſerant commentarij. neq. ad Conſtantinianum æuum pedem conferes, cum ſchola reſpondentium de legibus tunc euanuerit. Gothicas, Longobardicaſq. ſolitudines execraberis potiùs, quam vt indè Romani iuris exẽplar petere velis. Si Lotharij initia, ſubſecutoſq. progreſſus iactes, præſtò erit, qui verè contendat cœpiſſe tunc reſtitui amiſſa bona, ſed obſcuræ diligentiȩ plurimum

mum defuiſſe · Extolles igitur lubens meritoq. ſeriem, quę à Traiano, aut Auguſto ad Diocletianum vſq. proſperrimè excurrit. Si verò inuidia ſeculorum luculenta dictata, exactaq. volumina interuertit, at Thracio Cęſare iubente ſuperſtitata ſunt per quinquaginta libros ex lacrimabili naufragio fragmenta, quæ quauis gaza ſunt pretioſiora, quouis auro ſplendidiora. Nunc vt iudicium inſtituatur de noſtratium Iureconſultorum præſtantia,componantur vtriuſq. partis ſcripta ad imaginem priſcorum, quorum nomina extra controuerſiæ aleam poſita ſunt, & quinã à barbarie magis ſint remoti, apud quos certiora vetuſtatis veſtigia ſignentur paruo negotio reperies, oculiſq. vſurpabis. Fruſtra tamẽ quorumdam obduratum animum emollire nitimur, cum ſtatuerint, quidlibet potiùs negare, quàm ſe male didiciſſe fateri, aut quæ non didicerunt laudare. à quibus dum diſcedo,inque aliam partem me verto, è Peripato immenſam lucem erumpere, non abſq. ſummo gaudio video. O ſolis exortum, ò clariſsimũ meridiem, ò inocciduum ſplendorem. an è gente Lucifugarum,quorum ſcire quàm anguſtum eſt,extiterit,qui ei tenebras offundere ſe poſſe ſperet, & aciem præſtinguere eorum, qui tot annos indefeſſæ lectionis ei impenderunt? An barbariem euerſum ibunt, ſincerumq. propinabunt philoſophiæ liquorem, qui turbidos Maurorum riuos ſectantur, qui fontes illimes Attici ſermonis, quo vſus eſt magni Alexandri magiſter, ob linguæ inſcitiam coguntur auerſari? Quiſquis admirandũ Deambulonem, græcè diſſerentem non intelligis,ſed ab Arabibus

bibus turbatum, aut Pariſienſium conclamationum ſtrepitu concuſſum conſulis,ſi te barbarum non appellauerit acrimonia Cenſorum,in limine exoticarum ſordium hærere col'utulatum,ſponſionem facere erit parata. Felices ter,& amplius cum Aphrodiſęo qui incedũt, Themiſtianam perſpicuitatem complectuntur, à Simplicij recto tramite non deflectunt, aut ſi placeat Italorum recentem operã commendare,Pendaſium circumſtant, Zabarellam comitantur,à Piccolomineo diſcunt, Cremonini latus ſtipant, Bonamico indiuidui adhęrent. Qui omnes tam bene meriti ſunt de Nicomachi filio, vt ſi Pythagorica tranſanimatio vera foret, veterum peripateticorum animas in ipſos immigraſſe non dubitaremus. Iactetur ſanè ab alijs nomen Ariſtotelicum, non tamen glaucoma obijcient ijs, qui norunt, quantum ab Hipani diſtet Venetus Eridanus. Sed reſilio ab expoſtulatione, quam fas foret inſtituere, niſi ſcirem, inſaniæ eſſe argumentum, ſi vnus homo, cuius vita perbreuis eſt,bellum gerere velit, cum integris Rebuſpublicis, ordinibuſq. perennibus. Præſertim cum Barbarica hydra à Iureconſultis,Philoſophis, Mediciſq. conciſa atq. contuſa, ad Theologorum aſpectum non aliter obrigeat, quã viſo Perſeio ſcuto marina Gorgon. Exuratur ſanies, hauriatur veneficus ſanguis à terra,cõputreſcant repullulantes vertices, incondita ruditas,quæ ſubinde erumpit, contumuletur, & ſaxea mole tanquã Baliſta latro æternum obruatur. Sacrarum literarum germanum ſenſum expiſcantur ingenui homines cum Stridonenſi Hieronymo, per Oceanum eloquij pandũt

vela cum Græcis Baſilio, vtroq. Gregorio, & Iohanne. Subtilitatem profundarum cogitationum ſic reperiunt ab Hipponenſi Antiſtite, vt decurrentes per arcana Aquinatis aliorumq. fateantur diui Ignatij diſcipulos ſic ſtudia, quæ à Deo nomen habent, tractaſſe, vt in ipſis ſolidam doctrinam cum nitore omnis barbariei experte coniunctam deprehendant, deprehenſamq. lætitię pleni exoſculentur. Tantum poteſt oratoria facultas, & exquiſita eruditio, qua qui prędıti non ſunt, tria verba non fantur, quin illicò ab argutis ingenijs in fęcibus barbariæ verſari non dicantur. Siue igitur, Auditores, diuina effata exponamus, ſeu reſponſa Iureconſultorũ interpretemur, ſiue quomodo ægro è corpore depellendi ſint morbi, doceamus, aut naturę vires indagemus, ſi profeſſorium munus obire pro dignitate volumus, barbaricas nubes diſpellamus, animum ad ſublimia excitemus, cũ paucis ſentiamus, ſcriptores vulgo aut ignotos, aut inuiſos conſulamus: & ſi qui ſint, qui glandibus frui velint, cùm prõeſtó ſint fruges, nos ab illis diſſentire, palam profiteamur. Fremant, frendant, furant, vt mater Penthei, vt Mimallonũ chorus, nos ipſorum maleſanos mores ſuſq. deq. feremus. Ego certè vt vt ſciam meas diſſertationes, & congreſſus nonnullis eſſe moleſtos, quod ipſorum vellicent craſſam Mineruam, tantum abeſt, vt doleam eiuſmodi vices, vt nulla de re magis glorier, quam quod odium internecinum, quo proſequor Barbariem, odium capitale mihi conflauerit eorum, qui ab inueterata barbarie non diſcedere in animum induxerunt.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE